

GHID DE CALITATE

EXPLOATAREA TEHNICILOR TRADIȚIONALE
ÎN AGRICULTURA REZILIENTĂ ȘI SUSTENABILĂ

612501-EPP-1-2019-1-IT-EPPKA2-KA

EXPLOATAREA TEHNICILOR TRADIȚIONALE ÎN AGRICULTURA REZILIENTĂ ȘI SUSTENABILĂ

612501-EPP-1-2019-1-IT-EPPKA2-KA

GHID DE CALITATE - Rezumat

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Autori:

Dr. Marian Drăgoi, Dr. Ana-Maria Cozgarea, Dr. Constantin Filote, Dr. Cezar Tomescu – (USV) UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE (ROMANIA)

Co-autori:

Elena Curcetti, Pina Leone, Dr. Giorgio Davini, Alfonso Calzolaio – (PNGSL) ENTE PARCO NAZIONALE DEL GRAN SASSO E MONTI DELLA LAGA (ITALY)

Antonios Mazaris, Triantafillos Bitos – (ONPMA) FOREAS DIAXEIRISIS ETHNIKOU DRUMOU OLYMBOU (GREECE)

Yvonne Flesch, Bianca Brosch – (NSWMN) NATURPARK SCHWARZWALD MITTE/NORD E.V. (GERMANY)

Dr. Dimitris Antoniadis, Prof. Nikolaos Katsoulas, Babis Samantzis, Dr. Dimitris Papanastasiou – (UTH) PANEPISTIMIO THESSALIAS (GREECE)

Dogan İncesulu – (MAKRO) MAKRO YONETIM GELISTIRME DANISMANLIK LTD. STI. (TURKEY)

Rosa Ricart, Carles Lorca, Arnau Picó – (CTFC) CONSORCI CENTRE DE CIENCIA I TECNOLOGIA FORESTAL DE CATALUNYA (SPAIN)

Golfo Kateva, Maria Georgiou – (SYNTHESIS) SYNTHESIS CENTER FOR RESEARCH AND EDUCATION LTD. (CYPRUS)

Martin Kilgus, Andrea Jelic – (INTEGRA) INTEGRA FILDER E.V. (GERMANY)

Grafică: Universitatea Ștefan cel Mare Suceava (Romania)

Raportul include

- Analiza răspunsurilor experților naționali la Chestionar

- Analiza Celor mai bune practici

©Consortiul VALOR, 2020

Toate materialele sunt protejate prin drepturi de autor sub licența Creative Commons CC BY-NC-ND

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sprijinul Comisiei Europene pentru producerea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare care ar putea fi făcută informațiilor conținute în aceasta.

1. INTRODUCERE

Toate ecosistemele terestre, fie cultivate, fie naturale, sunt deranjate destul de des de amenințări climatice și biotice, cum ar fi pescajul, inundațiile, invazia dăunătorilor și așa mai departe. Pentru a face față acestor provocări, VALOR a creat o alianță de experți veniți din diferite zone (conservarea naturii, conștientizarea publicului, agricultura ecologică, creșterea, creșterea plantelor și deopotrivă) pentru a produce un cadru de competență care să se adreseze fermierilor ale căror terenuri și sedii sunt în apropierea sau în interiorul siturilor Natura 2000. Cele două cuvinte cheie ale acestor programe sunt **rezilient și sustenabil**, ceea ce înseamnă că înainte de a fi sustenabil, un astfel de efort (adică agricultura din apropierea sau în cadrul siturilor Natura 2000) trebuie să fie **rezilient**, capabil să revină la structura sa naturală la scurt timp după ce a fost afectat de unul sau mai mulți tulburări precum cele menționate anterior.

Numeroși specialiști dedicați conservării naturii, adică administrațiilor siturilor Natura 2000, s-au implicat mult timp în promovarea bunelor practici în ceea ce privește agricultura obișnuită sau ecologică. După ce a recunoscut sinergia dintre politica agricolă comună și cerințele și principiile de bază Natura 2000, alianța VALOR oferă materiale de instruire fermierilor interesați de promovarea tehnicilor agricole tradiționale, evident mai capabili să inducă o rezistență naturală oricărui sistem agricol.

Prin urmare, una dintre primele condiții este de a afla mai multe despre tehnicile tradiționale, multe dintre ele fiind încorporate în agricultura ecologică. Fiind atât de conectat la piața muncii, cadrul de competență include unități de învățare (module de calificare) bazate pe cercetări recente.

Ghidul de calitate VALOR are scopul de a ghida partenerii de proiect și de a inspira profesioniștii din domeniu din statele europene pentru a realiza programe de formare de înaltă calitate, menite să promoveze și să susțină valorificarea tehnicilor agricole tradiționale în agricultura rezilientă și sustenabilă. În acest scop, produsul este pus la dispoziție sub formă de PDF OER multilingv imprimabil pe site-ul web al proiectului (<https://erasmus-valor.eu/>) și poate fi descărcat gratuit.

2. METODOLOGIA INSTRUIRII

Ghidul de calitate pentru tehnicile agricole tradiționale din agricultura rezilientă și sustenabilă își propune să descrie cadrul necesar dezvoltării și desfășurării formării dedicate agriculturii reziliente și sustenabile. Potențialii beneficiari ai **Ghidului de calitate** sunt partenerii proiectului, EACEA, educatorii instituțiilor de învățământ superior, formatorii și cercetătorii, experții agricoli, reprezentanții industriilor / piețelor și factorii de decizie politici. În plus, Ghidul încurajează studiul propriu al fermierilor experimentați și tineri / noi, precum și al oricărei părți interesate, fie că este vorba de o alte echipe de proiect sau de publicul larg care ar putea fi interesat să înceapă o afacere agricolă.

Dezvoltarea Ghidului de calitate s-a bazat pe feedback-ul primit de la 160 de experți europeni, care sunt profesioniști foarte relevanți în domeniu, educatori și părți interesate. Parteneriatul VALOR a adunat 40 de bune practici și studii privind nevoile actuale din sectorul agricol care au fost colectate în fiecare țară participantă în proiect. Pe baza unei abordări ascendente, parteneri din Italia, Germania, Grecia, Cipru, Turcia, Spania și România au identificat 20 de experți în fiecare țară și i-au invitat să ofere feedback cu privire la relevanța instruirii pentru nevoile grupului țintă. Au fost urmăriti următorii indicatori de calitate:

- 1) relevanța măsurilor specifice în ceea ce privește rezistența ecosistemelor
- 2) sustenabilitatea culturilor

Acest echilibru între reziliență și sustenabilitate este foarte important pentru a-i convinge pe fermieri că agricultura ecologică se află undeva între „reziliență deplină” (fără nicio considerație economică) și sustenabilitate, care este un echilibru între eficiență, acceptabilitate socială și rezistență.

2.1. Cerințe ale instruirii și criterii de calitate

Cele două programe de studiu VALOR sunt dedicate instruirii următoarelor categorii:

(1) Manager în agricultura sustenabilă – expert în sisteme agricole sustenabile care corespunde curriculumului la nivel operațional: profil ocupațional expert, EQF nivel 7.

Proiectarea curriculumului va respecta următoarele:

- Asigurarea calității, utilizând autoevaluarea, sisteme eficiente de urmărire a cursanților și bucle de feedback
- Programe de studiu și calificări care sunt orientate spre rezultatele învățării
- Modularitate

Acest program de instruire va înzestra fermierii cu:

- Cunoștințe foarte specializate, dintre care unele se află în avangarda cunoștințelor în domeniul muncii sau studiului, ca bază pentru gândirea și / sau cercetarea originală;
- Conștientizarea critică a problemelor de cunoaștere în domeniu și la granița dintre diferite domenii;
- Abilități specializate de rezolvare a problemelor necesare pentru a dezvolta noi cunoștințe și proceduri și pentru a integra cunoștințele din diferite domenii;
- Managementul contextelor de lucru sau de studiu care sunt complexe, imprevizibile și necesită noi abordări strategice;
- Responsabilitatea pentru contribuția la cunoștințele și practica profesională și / sau pentru revizuirea performanței strategice a echipelor.

Un set de instrumente de sprijin pentru participanți va fi inclus pentru a asigura rezultate de înaltă calitate în cadrul fiecărui modul de calificare, cum ar fi discuții pentru sprijinirea învățării, autoevaluarea participanților și instrumente de portofoliu. Programele sunt elaborate în conformitate cu descriptorii nivelului EQF pentru a asigura atribuirea corectă.

(2) Tehnician în agricultura sustenabilă care corespunde curriculumului la nivel operațional: profil ocupațional expert, EQF nivel 3

Acest program de instruire va include o componentă semnificativă de învățare bazată pe muncă (WBL).

Este dedicat să ajute cursanții să dobândească cunoștințe, abilități și competențe care sunt esențiale în viața profesională și o competență de înaltă calitate în tehnicile agricole sustenabile. Parteneriatul VALOR a pilotat versiunea de testare în Italia, Grecia, Germania și Spania, a colectat feedback-ul și a implementat recomandările pentru a crește calitatea și relevanța instruirii dedicate fermierilor și profesioniștilor din agricultură.

2.2. Standarde de instruire

Dezvoltarea standardelor menite să asigure respectarea deplină a Cadrului european al calificărilor (EQF) și a cerințelor ECVET a fost coordonată de Universitatea din Tesalia. Programele VALOR vor fi implementate în programele de licență, masterat sau de învățare pe tot parcursul vieții de *Ecologie și protecția mediului* din instituțiile HEI din întreaga Europă, deoarece programele au fost validate printr-un cadru conform standardelor ECHE. Programele VALOR vor avea un potențial semnificativ de transferabilitate către alte tipuri de organizații care au nevoie de formare pentru profesioniștii din agricultură.

3. PROIECTAREA INSTRUIRII

Programa analitică trebuie să fie însoțită de un cadru de formare care să definească obiectivele, metodologia de învățare, metodele de evaluare și rezultatele învățării care sunt specifice conținutului formării.

3.1. Obiective

O selecție de obiective de învățare va fi efectuată de către furnizorul de instruire din următoarele exemple:

1. Creează conștientizare în legătură cu tehnicile agricole tradiționale în agricultura rezilientă și sustenabilă;
2. Promovează recuperarea, conservarea și valorificarea vechilor condițiilor tradiționale locale de cultivare;
3. Implementarea unui model de educație compatibil pentru a sprijini calitatea și tradiția care protejează producția ca activitate de bază conducând la reziliență și sustenabilitate;
4. Încurajarea progresului socio-economic al comunităților;
5. Înțelegerea mai profundă a proceselor generale și a efectelor care decurg din acțiuni (in) adecvate;
6. Formarea de noi abilități, competențe și capacități la nivel înalt pentru a proteja biodiversitatea și tradițiile culturale.

3.2. Conținuturile învățării

Conținutul instruirii abordează subiecte importante relevante pentru **agroecologie**:

- Conservarea cunoștințelor și metodelor tradiționale, în legătură cu agricultura și biodiversitatea, de care nu numai că beneficiază ecosistemele și speciile naturale, ci care oferă noi oportunități financiare și de angajare pentru comunitățile locale;
- Realizarea unui echilibru viabil între conservarea mediului și dezvoltarea socio-economică sustenabilă, care încurajează transferul inter generațional al tradițiilor agricole vechi.
- Ambele programe vor fi concepute în conformitate cu conceptul de *agroecologie*.

Agroecologia se bazează pe aplicarea conceptelor și principiilor ecologice pentru a optimiza interacțiunile dintre plante, animale, oameni și mediu, luând în considerare aspectele sociale care trebuie abordate pentru un sistem alimentar sustenabil și echitabil.

Următoarele zece concepte de orientare ale **agroecologiei** vor fi luate în considerare:

1. Diversitate	6. Reziliența
2. Co-crearea și schimbul de cunoștințe	7. Valorile umane și sociale
3. Sinergii	8. Cultura și tradițiile alimentare
4. Eficiență	9. Guvernare responsabilă
5. Reciclarea	10. Economia circulară și solidară

3.3. Strategii de învățare

VALOR propune învățarea mixtă, care se dovedește a fi mai eficientă decât cursurile față în față sau online, rezultând niveluri semnificative de realizare a învățării. Combinația de instruire digitală și timpul de studiu individual permite cursanților să lucreze singuri cu noi concepte care permit formatorilor să dedice atenția selectiv pentru a răspunde nevoilor anumitor cursanți care ar putea avea nevoie de sprijin special. Învățarea mixtă este, de asemenea, mai ieftină decât învățarea tradițională la clasă. Învățarea mixtă include adesea software care permite colectarea automată a datelor cursanților și măsurarea progresului învățării, oferind astfel feedback instantaneu.

3.4. Evaluarea

Metodologia specifică trebuie să fie orientată către grupul țintă, captivantă, interactivă, personalizată și practică. Metodologia de evaluare VALOR se concentrează pe transferabilitate în sectorul educației adulților. Metodologia de evaluare se bazează pe un amestec specific de metode de evaluare, inclusiv teste interactive bazate pe practică. Autoevaluarea oferă informații valoroase asupra diferitelor probleme legate de mediul de lucru al fermierilor. Soluția oferă instruire adaptată nevoilor fermierilor, relevante pentru regiunea în care trăiesc și lucrează. În plus, își propune să sensibilizeze fermierii cu privire la cerințele unei agriculturi sustenabile și oferă îmbunătățiri pentru a sprijini fermierii să își depășească limitele.

4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

4.1. Profilul fermierului modern și nevoile lui conform experților europeni VALOR

O analiză detaliată a răspunsurilor care au fost oferite de grupul internațional de experți la **Chestionarul VALOR** (vezi *Anexa 1*) a arătat un interes destul de uniform în subiectele abordate, ceea ce este un bun indiciu pentru o divizare ulterioară a grupului țintă în câteva subgrupuri, fiecare având propriul set de informații, deprinderi și cunoștințe. În mare, 126 de chestionare au fost colectate și analizate în fișiere Excel. În prezent, un eșantion de 50 chestionare au fost extrase aleatoriu și randomizat pentru a testa un algoritm de grupare în patru subgrupuri. Întrebările de la 7 la 13 nu s-au referit specific la un anumit tip de fermieri, (concentrați pe culturi agricole și zootehnie), dar răspunsurile date întrebărilor deschise (1-2 și 14-18) ne-au ajutat să întrevădem un fel de tipologie empirică a grupului țintă.

Profilul socio-economic al fermierului comun, diferă de la țară la țară, în ciuda câtorva trăsături motivaționale comune. Un numitor comun al fermierilor este răspunsul dat primelor două întrebări, despre avantajul de a fi fermier și sinergiile locale. Majoritatea respondenților, exceptând câțiva experți în protecția mediului din România, dar nu fermieri, au identificat sentimentul proprietății asupra terenului și dragostea față de cei apropiați, alături de securitatea și calitatea alimentară ca fiind principala motivație pentru care rămân fermieri și cele mai trainice legături cu locurile natale. În ceea ce privește sinergiile, fără a fi o surpriză, mulți respondenți au identificat aici plantele aromatice, și tutunul ca fiind legăturile nevăzute dintre ariile protejate, autoritățile locale și fermierii.

Date fiind premisele amintite anterior, putem concluziona ca relevante următoarele profiluri de fermieri, ce trebuie abordate prin programele de pregătire:

- 1) **„Fermierul fericit”**: destul de mulțumit cu stilul de viață, este bine pregătit și informat asupra ceea ce se întâmplă în Europa, foarte interesat în noutăți, nu în cunoștințele de bază ale țăranului tradițional. Acest profil profesional este foarte priceput în agricultura organică și cele asemănătoare, și dorește să crească sustenabilitatea economică a afacerii. Este tentat să migreze puțin din domeniul agriculturii organice spre agricultura de precizie, nu prin achiziția de utilaje ultramoderne ci prin prelucrarea informației într-o manieră mai plină de sens: de unde să obțină date despre clima, condițiile de sol, speciile rezistente. Acest profil nu este chiar interesat în creșterea animalelor, ci preponderent în agricultura organică.
- 2) **„Fermierul lacom dar neexperimentat”**: interesat în tot ce înseamnă noutăți în orice tip de agricultură, (industrială, organică, de precizie) Aceștia au bifat mai toate căsuțele, inclusiv pe cele nebifate de alții. Sunt nou veniți în business, nu au dat cu capul de pragul de sus în materie de agricultură sau zootehnie, dar sunt entuziaști și dispuși să învețe din mers. Au tendința de a supraestima puterea administrațiilor ariilor protejate.

- 3) **„Fermierul muncitor și răbdător”** cel care este cel mai mult atașat de locurile natale. Este bine pregătit și informat despre tot ce înseamnă tehnologie de vârf, dar un pic cam prea sceptic în ceea ce privește respectivele tehnologii. Prea des confruntat cu probleme financiare, și cerințe de reglementare exagerate, nu vrea să testeze rețete noi, dar vrea să aibă mai multă încredere în ceea ce face. De aceea, este interesat în noile reglementări, și pârgii economice și mai puțin în aspecte tehnice. Listele de bune practici nu sunt atât de utile, dar sunt necesare noi legături cu asociațiile de fermieri care împărtășesc aceleași interese politice. Nu este surprinzător că abilitățile sociale sunt mai utile decât tehnica și agricultura obișnuită. Legăturile lor cu administrațiile parcurilor vor fi consolidate și trebuie să fie mai bine informați cu privire la procedurile de obținere a certificării organice, acolo unde este cazul.
- 4) **Ciobanul solitar”** este foarte atașat de orice înseamnă creșterea animalelor și activități legate de aceasta. Noi specii de plante furajere, rezistente la secetă, noi scheme de rotație a culturilor, economisirea apei și noutăți în medicina veterinară sunt căutate de acesta; chiar dacă aceste întrebări nu s-au regăsit direct în chestionar, ei au bifat opțiunile pe care le-au considerat relevante la ceea ce căutau în chestionar, în special la întrebările 14-18.

Beneficiile pe termen scurt ale utilizării programelor de studiu VALOR:

- ❖ Acces la conținut nou și la programele de studiu referitoare la bioeconomie și biodiversitate;
- ❖ Acces la rețeaua europeană de excelență, unde cooperarea adaugă tot mai multă valoare;
- ❖ Instrumente de învățare inovative dedicate pregătirii adulților;
- ❖ Colaborare cu administrațiile parcurilor naționale și cu grupurile cointerestate relevante.

Beneficiile pe termen lung ale utilizării programelor de studiu VALOR:

- ❖ Crearea unor sinergii pe termen lung cu autorităților, mediul de afaceri și grupurile cointerestate;
- ❖ Creșterea gradului de conștientizare a prezervării cunoștințelor și metodelor tradiționale, precum și a impactului economic în zonele implicate;
- ❖ Creșterea afacerilor agricole în ariile protejate;
- ❖ Stimularea transferului de abilități, competențe și cunoștințe privind agricultura sustenabilă;
- ❖ Creșterea oportunităților de creare a locurilor de muncă la nivelul comunităților locale.

4.2. Agricultura ecologică și provocările actuale în Europa

Colecția de 40 povești de succes și bune practici include povești de succes care sunt relevante pentru agricultura sustenabilă și rezilientă, colectate din țările partenere în proiectul VALOR: Italia, Grecia, Germania, România, Turcia, Spania și Cipru. Colecția este menită să inspire și să ghideze pe oricine este interesat în agricultura rezilientă și sustenabilă, în operaționalizarea oportunităților de creare de locuri de muncă, în contextul bioeconomiei. Mai mult de atât, fiecare caz inspirat din viața reală a fost introdus în rețeaua

locală de organizații de sprijin, oferind astfel o viziune integratoare a posibilelor ecosisteme ce trebuie create pentru a rezolva cu succes provocări similare. Cele mai bune practici VALOR reprezintă povești de succes care au fost testate și implementate în țările partenere. În continuare, vă oferim o panoramă a cazurilor din viața reală, acompaniate de soluțiile găsite, precum și provocările întâmpinate în perioada de implementare, și, în final, rezultatele acestora.

4.3. Lecții învățate și recomandări

Scopul acestei sub-secțiuni este acela de a oferi o sinteză a principalelor lecții învățate și trebuie să ghideze alegerea celor mai relevante subiecte de abordat în programa analitică pentru **Manageri de ferme reziliente și sustenabile și Tehnicienii pentru agricultură rezilientă și sustenabilă**.